

Af Christina Reeder Ryborg Jørgensen, EUC Sjælland, HTX og EUX Køge & Ditte Eberth Timmermann, Teknisk Gymnasium Skanderborg, bestyrelsesmedlemmer i Dansk lærerforeningens E-sektion og studerende på Masteruddannelsen i gymnasiepædagogik, didaktiklinjen på SDU.

KAN VI LÆRE HÅB I DANSK?

10 grader som varmere rekord nytårsaften 2022, roser i blomst i november, massive oversvømmelser i Pakistan og Bangladesh, tørke på Afrikas Horn, ingen sne i Alperne, og verdensborger nr. 8.000.000.000 netop født peger kontinuerligt på, at klimaforandringer og bæredygtighed er noget af det vigtigste at beskæftige sig med i dag. Denne presserende dagsorden afspejler sig dog hverken politisk, i erhvervslivet eller i uddannelsesverdenen i så høj grad som nødvendigt. En hurtig løsning som en 13 kroners CO₂-afgift på flyrejser, at greenwashing er blevet en del af forbrugernes ordforråd, eller at gennemføre et tværfagligt forløb om bæredygtighed i skolesammenhæng gør jo næppe det afgørende udslag. Klima- og biodiversitetskrisen kalder på nye og andre refleksioner over, hvilken rolle uddannelsessystemet skal spille, og hvilket læringssyn et bredt bæredygtighedsbegreb fordrer.

Men hvad taler vi egentlig om, når vi taler om bæredygtighed? Og skal bæredygtighed indføres i formålsparagraffen og være en del af almindelsen? Bør vi ikke inkludere et fokus på en øget handlekompetence baseret på håb i stedet for klimaangst og resignation? Kræver forståelsen af den antropocæne tidsalder ikke, at vi bliver nødt til at udvide vores opfattelser af læring og dermed også hvilken undervisning, vi bedriver? Bruno Latour taler om et 'tingenes parlament', Jane Bennett om 'levende materialitet' og Michael Paulsen om 'earth-care-takers', så i undervisningen bør vi måske begynde at stille spørgsmålstejn ved menneskets privilegerede position og give meget større plads til alt det andet, som vi deler jordens livszone med.

Bæredygtighed er allerede inkorporeret i flere fag som fx teknologi, fysik og biotek, men i udgangspunktet som løsningsorienterede tilgange med fokus på at optimere vores ressourcer - det, man også kunne kalde økomodernisme. Hvordan ser det så ud i dansk? Vores erfaring er, at dansk på htx og eux blandt alle de naturvidenskabelige og teknologiske fag bliver et åndehul for eleverne, da det med sin særlige kulturelle praksis tilbyder et rum til refleksion, for-

dybelse, kultur- og identitetsforståelse, det kommunikative og narrative, kreativitet, oplevelser og endda leg. Med Jerome Bruner kan vi tale om dette som fagets iboende narrative vidensmåde, og derfor kan det tilbyde noget fundamentalt anderledes end en løsnings- og nytteorienteret tilgang til bæredygtighed.

Vi har derfor i forbindelse med vores masteruddannelse på SDU foretaget tre undersøgelser som interventioner i egen praksis med fokus på bæredygtighedsdidaktik og et narrativt læringsperspektiv. Vi har bevidst valgt elevvinklen, fordi vi har været nysgerrige på de unges egne stemmer; hvad bærer de med sig fra grundskolen, hvilke fortællinger om bæredygtighed er vigtige for dem, og hvor peger disse hen?

Vores undersøgelser viser, at eleverne generelt har et fælles bevidsthedsniveau om vigtigheden af bæredygtighed i uddannelse og liv. I samtaler opstiller de fx narrative utopier, der for os viser klare tegn på det nødvendige i tilstedeværelsen af håb, ligesom vi kan se, at engagement og handlekompetence findes hos eleverne og nemt kan aktiveres. En vigtig pointe ved bæredygtighedsdidaktik i dansk må derfor være at have ekstra fokus på elevinvolvering med mulighed for agens og medbestemmelse, da dette i sig selv bidrager til elevernes kritiske refleksion, empati og dermed håb.

Vi må turde slippe styringen og give elevperspektivet meget større plads - vores undervisning må gentænkes ikke kun indholdsmæssigt, men også didaktisk og dermed understøtte elevernes håb for fremtiden. Heri findes måske også den største grad af læring? Og hvis vi samtidig vil forsøge at gøre op med mennesket som det ultimative centrum og i dets sted sætte planetær omsorg og ligeværdig sameksistens med alt andet levende, peger dette på et nyt og forandret dannelsesideal baseret på et økocentrisk læringssyn. Vi må have modet til at tage dette på os og kaste os ud i det *sammen* med vores elever.